

Lokalna diagnoza potrzeb i barier w procesie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej w Słupsku

dokument został przygotowany w związku z planowanymi dofinansowaniami w ramach zintegrowanych projektów dla: działania 6.3 „infrastruktura społeczna” i działania 5.17 „usługi społeczne i zdrowotne” programu fundusze europejskie dla pomorza 2021–2027. Projekty mają na celu rozwój mieszkalnictwa wspomagane i treningowe, zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji usług społecznych, a także poprawę jakości życia osób z niepełnosprawnościami dzięki tworzeniu nowych form wsparcia w środowisku lokalnym.

23 czerwca 2025
MIEJSKI OŚRODEK POMOCY RODZINIE

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Struktura wiekowa respondentów z podziałem na płeć	3
3. Uczestnictwo w procesie usamodzielniania – podział wg płci	4
4. Samoocena przygotowania do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego po opuszczeniu pieczy zastępczej	4
5. Samoocena przygotowania do samodzielnego zarządzania budżetem po opuszczeniu pieczy zastępczej	5
6. Samoocena przygotowania do samodzielnego utrzymania pracy po opuszczeniu pieczy zastępczej	6
7. Problemy napotymane po opuszczeniu pieczy zastępczej	8
8. Perspektywa młodzieży na start procesu usamodzielniania	9
9. Ocena wsparcia ze strony opiekunów i specjalistów	10
10. Problemy po opuszczeniu pieczy zastępczej	11
11. Poziom wykształcenia	13
12. Powrót do domu rodzinnego po opuszczeniu pieczy.....	14
13. Plany zawodowe i sytuacja na rynku pracy młodzieży z pieczy zastępczej	15
14. Priorytety usamodzielniania oczami młodzieży.....	16
15. Ocena potrzeby mieszkań treningowych jako formy wsparcia w procesie usamodzielniania się młodzieży z pieczy zastępczej w Słupsku	17
16. Kluczowe potrzeby – dominujące formy wsparcia	18
17. Ocena zakresu i adekwatności wsparcia instytucjonalnego w procesie usamodzielniania się młodzieży z pieczy zastępczej w Słupsku	20
18. Diagnoza potrzeb i oczekiwań wobec instytucji pomocowych	21
19. Subiektywna ocena poziomu samodzielności młodzieży z pieczy zastępczej i usamodzielnianych w Słupsku – diagnoza kompetencji życiowych.....	23
20. Największe obawy młodzieży z pieczy zastępczej i usamodzielnianych – identyfikacja barier i niepewności związanych z przyszłością.....	24
21. Postawy młodzieży z pieczy zastępczej wobec zakładania rodziny	26
22. Plany rodzicielskie młodzieży z pieczy zastępczej – niepewność, ostrożność i potrzeba stabilizacji	27
23. Plany osiedlenia się młodzieży opuszczającej pieczę – lokalne zakorzenienie czy migracyjne aspiracje?	28

24. Zainteresowania młodzieży z pieczy zastępczej – między brakiem pasji a potrzebą rozwoju	29
Podsumowanie diagnozy.....	31
Spis tabel	33

1. Wstęp

Celem przeprowadzonej ankiety było zdiagnozowanie perspektyw, potrzeb, trudności oraz barier, z jakimi spotykają się osoby przebywające w pieczy zastępczej oraz osoby usamodzielniane. Badanie miało na celu zebranie informacji pozwalających lepiej zrozumieć wyzwania, z którymi mierzą się młode osoby opuszczające instytucje opiekuńcze, a także zidentyfikowanie obszarów wsparcia niezbędnych do skutecznego przejścia na samodzielne życie.

<i>Płeć</i>	Liczba z Płeć
<i>inne</i>	1
<i>kobieta</i>	32
<i>mężczyzna</i>	26
Suma końcowa	59

Tabela 1 Struktura demograficzna uczestników ankiety

W ankiecie wzięło udział 59 respondentów, wśród których przeważającą grupę stanowiły kobiety (54,2%), następnie mężczyźni (44,1%), a także jedna osoba identyfikująca się jako „inna” (1,7%). Różnorodność badanej grupy pozwala na kompleksową ocenę sytuacji.

2. Struktura wiekowa respondentów z podziałem na płeć

Analiza struktury wiekowej i płciowej respondentów pozwala zarysować obraz osób znajdujących się na różnych etapach procesu usamodzielniania – od jego planowania po życie po opuszczeniu pieczy.

<i>Wiek z podziałem na płeć</i>	<i>inne</i>	<i>kobieta</i>	<i>mężczyzna</i>	Suma
<i>powyżej 21 - 25 lat</i>		7	5	12
<i>15-18 lat</i>	1	17	16	34
<i>powyżej 18 - 21 lat</i>		7	5	12
<i>powyżej 25 – 26 lat</i>		1		1
Suma końcowa	1	32	26	59

Tabela 2 Wiek z podziałem na płeć

Dominacja grupy wiekowej 15–18 lat (57,6% badanych) wskazuje, że duża część respondentów jest dopiero na etapie planowania swojej przyszłości. To etap, w którym kluczowe są działania przygotowujące do samodzielności – edukacja, doradztwo zawodowe, rozwój kompetencji życiowych. Obecność osób w wieku 18–25 lat (40,7%) pozwala uchwycić również realne doświadczenia usamodzielniania – daje to możliwość weryfikacji, na ile system wsparcia działa w praktyce oraz jakie obszary wymagają wzmocnienia.

Jedynie jedna osoba była w wieku powyżej 25. roku życia. Tak niska reprezentacja tej grupy może wynikać z ograniczonego udziału osób już usamodzielnionych w badaniu – być może są mniej dostępne, nieutrzymujące kontaktu z instytucjami lub niechętnie do udziału w badaniach.

3. Uczestnictwo w procesie usamodzielniania – podział wg płci

Zebrane dane wyraźnie pokazują, że proces usamodzielniania stanowi aktualne i intensywne doświadczenie dla zdecydowanej większości respondentów. Aż 81% badanych (48 na 59 osób) zadeklarowało, że znajduje się obecnie w trakcie tego procesu. Oznacza to, że diagnoza opiera się przede wszystkim na doświadczeniach osób, które właśnie teraz przechodzą etap przejścia do samodzielnego życia i potrzebują realnego, bieżącego wsparcia.

<i>Czy jesteś obecnie w trakcie procesu usamodzielniania?</i>	inne	kobieta	mężczyzna	Suma
<i>Nie</i>		9	2	11
<i>Tak</i>	1	23	24	48
Suma	1	32	26	59

Tabela 3 Status uczestnictwa w procesie usamodzielniania z podziałem na płeć

Analiza szczegółowa (Tabela 3) pokazuje, że w grupie usamodzielniających się znajdują się zarówno kobiety (23 osoby), jak i mężczyźni (24 osoby), co wskazuje na **zrównoważony udział obu płci** w tym procesie. Dodatkowo jedna osoba identyfikująca się jako „inne” również wskazała, że jest obecnie w trakcie usamodzielniania.

4. Samoocena przygotowania do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego po opuszczeniu pieczy zastępczej

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi (Tabela 4) można stwierdzić, że większość osób usamodzielnianych ocenia swoje przygotowanie do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego pozytywnie. Aż 71% respondentów (42 na 59 osób) określiło swoje przygotowanie jako „bardzo dobre” lub „dobre”. W tej grupie zdecydowaną większość stanowią kobiety, które częściej niż mężczyźni deklarują wysoki poziom gotowości do samodzielności.

Jednakże, pomimo tego optymizmu, aż 27% badanych (16 osób) wskazało na pewne braki w swoim przygotowaniu, oceniając je jako „średnie” lub „słabe”. Wśród nich częściej występują mężczyźni,

k którzy również jako jedyni zadeklarowali całkowity brak poczucia przygotowania do samodzielnego życia.

Jak oceniasz swoje przygotowanie do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego po opuszczeniu pieczy zastępczej?

	inne	kobieta	mężczyzna	Suma
<i>Bardzo dobrze</i>	1	6	8	15
<i>Dobrze</i>		18	9	27
<i>Słabo</i>		5		5
<i>Średnio</i>		3	8	11
<i>Wcale nie czuję się przygotowany/a</i>			1	1
Suma	1	32	26	59

Tabela 4 Ocena przygotowania do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego po opuszczeniu pieczy zastępczej

Różnice w postrzeganiu własnej gotowości, zwłaszcza między kobietami a mężczyznami, podkreślają konieczność indywidualnego podejścia oraz elastycznego dostosowania programów pomocowych do specyficznych potrzeb i możliwości poszczególnych osób.

Dzięki temu możliwe będzie skuteczniejsze wsparcie procesu usamodzielniania, zminimalizowanie ryzyka niepowodzeń oraz umożliwienie osobom opuszczającym pieczę zastępczą płynnego i trwałego wejścia w samodzielne życie.

5. Samoocena przygotowania do samodzielnego zarządzania budżetem po opuszczeniu pieczy zastępczej

Jak oceniasz swoje przygotowanie do samodzielnego zarządzania budżetem po opuszczeniu pieczy zastępczej?

	inne	kobieta	mężczyzna	Suma
<i>Bardzo dobrze</i>	1	9	7	17
<i>Dobrze</i>		14	12	26
<i>Słabo</i>		2	2	4
<i>Średnio</i>		7	5	12
Suma	1	32	26	59

Tabela 5 Ocena przygotowania do samodzielnego zarządzania budżetem po opuszczeniu pieczy zastępczej

Analiza odpowiedzi uczestników badania (Tabela 5) wskazuje, że większość osób przebywających w pieczy zastępczej oraz osób usamodzielnianych w Słupsku pozytywnie ocenia swoje przygotowanie do samodzielnego zarządzania budżetem. Aż 43 osoby spośród 59 respondentów (73%) zadeklarowały, że czują się „bardzo dobrze” (17 osób) lub „dobrze” (26 osób) przygotowane do tej odpowiedzialności.

To optymistyczny sygnał, sugerujący, że wiele młodych osób opuszczających pieczę czuje się pewnie w zakresie zarządzania swoimi finansami, co jest kluczowym aspektem udanego procesu usamodzielniania. Co istotne, pozytywne deklaracje występują zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn, co świadczy o ogólnej skuteczności przygotowania w tym obszarze.

Jednocześnie warto zwrócić uwagę na grupę 12 osób (20%), które oceniły swoje przygotowanie jako „średnie”, co może wskazywać na brak pełnej pewności siebie lub ograniczone doświadczenie w samodzielnym zarządzaniu finansami.

Dodatkowo, 4 osoby (7%) – po równo kobiety i mężczyźni – przyznały, że czują się słabo przygotowane do samodzielnego gospodarowania budżetem. To niewielki, ale ważny sygnał, że nie wszyscy młodzi ludzie opuszczający system pieczy posiadają wystarczające kompetencje finansowe, by bezpiecznie i samodzielnie funkcjonować.

Warto również zauważyć subtelne różnice płciowe – kobiety częściej niż mężczyźni oceniają swoje przygotowanie jako „bardzo dobre”, ale jednocześnie więcej z nich przyznaje się do „średniego” poziomu gotowości. Może to sugerować większą ostrożność w samoocenie lub niższe poczucie pewności, mimo rzeczywistych kompetencji.

Wnioski

Dane pokazują, że większość osób usamodzielnianych posiada pozytywne nastawienie i poczucie kompetencji w zakresie zarządzania budżetem, co stanowi mocny fundament dalszego rozwoju samodzielności. Niemniej jednak ponad jedna czwarta badanych wymaga dodatkowego wsparcia.

Rekomendowane jest wdrażanie programów, które pomogą zbudować pewność i kompetencje niezbędne do stabilnego życia na własny rachunek.

6. Samoocena przygotowania do samodzielnego utrzymania pracy po opuszczeniu pieczy zastępczej

Zebrane dane (Tabela 6) pokazują, że temat utrzymania pracy po opuszczeniu pieczy zastępczej budzi wśród młodych osób zarówno nadzieję, jak i obawy. Choć ponad połowa respondentów deklaruje dobre przygotowanie w tym zakresie, nie brakuje osób, które czują się niepewnie lub zupełnie niegotowe do podjęcia i utrzymania zatrudnienia.

Aż 61% badanych (36 osób) oceniło swoje przygotowanie do utrzymania pracy jako „bardzo dobre” (13 osób) lub „dobre” (23 osoby). To pozytywny sygnał – świadczący o tym, że duża część młodzieży opuszczającej pieczę czuje się kompetentna i gotowa do wejścia na rynek pracy.

Z drugiej strony, niemal jedna trzecia uczestników badania (18 osób, czyli 31%) wybrała odpowiedź „średnio”, co może sugerować poczucie niepewności, brak wystarczającego doświadczenia lub lęk przed trudnościami związanymi z wejściem na rynek pracy.

Co więcej, 6 osób (10%) otwarcie przyznało, że czuje się słabo lub wcale nie jest przygotowane do utrzymania zatrudnienia. To ważny sygnał ostrzegawczy – wskazujący na realną potrzebę wzmocnienia wsparcia w obszarze rozwoju zawodowego.

Warto też zwrócić uwagę, że odpowiedzi rozkładają się dość równomiernie między kobiety i mężczyzn, co pokazuje, że wyzwania związane z pracą nie są zależne od płci, ale raczej od indywidualnych doświadczeń i sytuacji życiowej.

<i>Jak oceniasz swoje przygotowanie do samodzielnego utrzymania pracy po opuszczeniu pieczy zastępczej?</i>	inne	kobieta	mężczyzna	Suma
<i>Bardzo dobrze</i>	1	7	5	13
<i>Dobrze</i>		13	10	23
<i>Słabo</i>		3	1	4
<i>Średnio</i>		9	9	18
<i>Wcale nie czuję się przygotowany/a</i>			1	1
Suma	1	32	26	59

Tabela 6 Ocena przygotowania do utrzymania pracy po opuszczeniu pieczy zastępczej

Wnioski

Choć większość młodych osób opuszczających pieczę ma poczucie gotowości do pracy, to ponad 40% badanych nie czuje się w pełni przygotowanych do jej utrzymania. To wyraźny sygnał, że w obszarze usamodzielniania niezbędne jest silniejsze wsparcie w zakresie przygotowania zawodowego – nie tylko teoretyczne, ale przede wszystkim praktyczne. Kluczowe może być tu wdrażanie działań takich jak: indywidualne doradztwo zawodowe, warsztaty z kompetencji miękkich, programy mentoringowe, a także dostęp do praktyk czy zatrudnienia wspomaganego.

Szczególnie ważne jest zapewnienie tym młodym osobom stałej obecności opiekunów usamodzielniania, mentorów lub osób wspierających, którzy nie tylko udzielą praktycznych wskazówek, ale również pomogą w budowaniu pewności siebie, zmotywują i wesprą w momentach trudności.

7. Problemy napotykane po opuszczeniu pieczy zastępczej

Dane z ankiety (Tabela 7) jasno pokazują, że młode osoby opuszczające pieczę zastępczą mierzą się z wieloma poważnymi trudnościami, które bez odpowiedniego wsparcia mogą znacząco utrudnić im start w dorosłość.

Jakie najważniejsze problemy przewidujesz/napotkałeś po opuszczeniu pieczy?	Kobieta	Mężczyzna	Razem
Brak mieszkania / trudności z dostępem do własnego lokum	20	14	34
Brak pracy lub trudności ze znalezieniem zatrudnienia	15	10	25
Brak motywacji lub poczucia własnej wartości	9	6	15
Niskie kwalifikacje zawodowe / brak wykształcenia	5	2	7
Problemy zdrowotne / emocjonalne	4	3	7
Brak wsparcia ze strony opiekunów lub doradców	2	0	2
Niepełnosprawność (łącznie z problemami zdrowotnymi)	0	1	1
Inne	1	0	1

Tabela 7 Problemy po opuszczeniu pieczy

Najwięcej respondentów (aż 34 osoby – 20 kobiet i 14 mężczyzn) wskazało trudności z dostępem do własnego mieszkania. To problem, który dotyczy ponad połowy uczestników badania. Wskazuje to jednoznacznie, że **kwestie mieszkaniowe są dla usamodzielnianych osób najważniejszą i najpilniejszą potrzebą**.

Drugim najczęściej wskazywanym problemem jest brak pracy lub trudności ze znalezieniem zatrudnienia – wskazało go 25 osób. To sygnał, że młodzi ludzie potrzebują nie tylko dostępu do ofert pracy, ale też **wsparcia w procesie aktywizacji zawodowej, zdobywaniu doświadczenia i rozwijaniu kompetencji**.

15 osób zwróciło uwagę na problemy emocjonalne, takie jak brak wiary w siebie i niska motywacja do działania. To ważny sygnał, że usamodzielnianie to nie tylko proces logistyczny czy finansowy, ale także głębokie **przeżycie emocjonalne, które wymaga odpowiedniego wsparcia psychologicznego**.

Siedem uczestników wskazało na niskie kwalifikacje lub brak wykształcenia jako czynnik utrudniający samodzielne życie. To kolejny obszar, w którym konieczna jest pomoc – m.in. poprzez dostęp do kursów zawodowych, szkoleń czy kontynuacji nauki.

Siedem osób zadeklarowało, że zmagają się z problemami zdrowotnymi lub emocjonalnymi.

Dwie osoby wskazały brak wsparcia dorosłych, takich jak opiekunowie czy doradcy – choć liczba ta jest niewielka, to pokazuje, jak istotne może być indywidualne towarzyszenie młodym ludziom w procesie usamodzielniania.

Pojedyncze osoby zgłosiły inne trudności, w tym niepełnosprawność, co również zasługuje na uwagę.

Wnioski

Największe wyzwania, z jakimi mierzą się osoby usamodzielniane, to brak mieszkania i trudności ze znalezieniem pracy – te dwa obszary powinny być traktowane jako priorytetowe w lokalnych działaniach wspierających. Wysoki odsetek wskazań dotyczących niskiej motywacji i braku pewności siebie pokazuje, że potrzebne jest nie tylko wsparcie materialne, ale również emocjonalne i psychologiczne.

W procesie usamodzielniania niezwykle istotna jest obecność stałego opiekuna lub mentora, który będzie towarzyszył młodej osobie, pomagał jej podejmować decyzje, motywował i wspierał w trudnych momentach.

Rozwój programów aktywizacji zawodowej, wsparcia mieszkaniowego i doradztwa indywidualnego to kluczowe elementy skutecznej pomocy w przejściu z pieczy zastępczej do dorosłego życia.

8. Perspektywa młodzieży na start procesu usamodzielniania

Respondenci mają dość zróżnicowane opinie na temat momentu, w którym najlepiej rozpocząć przygotowanie do samodzielności. Jednak z analizy danych (Tabela 8) wynika kilka ważnych trendów.

Kiedy powinien rozpocząć się proces usamodzielnienia?	inne	kobieta	mężczyzna	Suma
<i>po uzyskaniu samodzielności</i>	-	2	1	3
<i>powyżej 15 – 16 roku życia</i>	-	9	10	19
<i>powyżej 16 – 17 roku życia</i>	-	6	2	8
<i>powyżej 17 – 18 roku życia</i>	-	10	9	19
<i>przed 15 rokiem życia</i>	1	5	4	10
Suma	1	32	26	59

Tabela 8 Rozpoczęcie się procesu usamodzielnienia

Najwięcej osób uważa, że proces usamodzielniania powinien rozpocząć się między 15. a 18. rokiem życia:

- 19 osób (9 kobiet i 10 mężczyzn) wskazało wiek powyżej 15–16 lat,
- 8 osób wybrało przedział powyżej 16–17 lat,
- kolejne 19 osób wskazało powyżej 17–18 lat.

Razem daje to aż 46 wskazań (czyli prawie 78% respondentów), co pokazuje, że młodzież oczekuje rozpoczęcia przygotowań do dorosłości już w wieku nastoletnim, jeszcze w trakcie pobytu w pieczy zastępczej.

Natomiast 10 osób (w tym 5 kobiet, 4 mężczyzn i 1 osoba z inną tożsamością płciową) wskazało, że proces ten powinien ruszyć przed 15. rokiem życia. To świadczy o tym, że niektórzy młodzi ludzie czują potrzebę zdobywania niezależności i uczenia się samodzielności bardzo wcześnie – co może wynikać z ich życiowych doświadczeń i poczucia braku przygotowania.

Tylko 3 osoby uważają, że usamodzielnianie powinno rozpocząć się dopiero po uzyskaniu pełnej samodzielności. To marginalna grupa – zaledwie 5% wszystkich badanych. Pokazuje to, że większość młodych osób nie chce czekać z nauką samodzielności do momentu opuszczenia pieczy, tylko potrzebuje stopniowego przygotowania już wcześniej.

Wnioski

Młodzi ludzie przebywający w pieczy zastępczej chcą być przygotowywani do dorosłości znacznie wcześniej – najczęściej między 15. a 18. rokiem życia.

Niewielka grupa wskazała, że proces usamodzielniania powinien zacząć się jeszcze wcześniej – co sugeruje, że niektóre dzieci i nastolatki już w młodszy wiek potrzebują edukacji życiowej, rozwijania odpowiedzialności i nauki podstawowych kompetencji życiowych.

W świetle tych danych warto rozwijać programy, które rozpoczynają przygotowanie do poprzez praktyczne zajęcia, warsztaty oraz indywidualne wsparcie mentora lub opiekuna usamodzielnienia.

9. Ocena wsparcia ze strony opiekunów i specjalistów

Poczucie otrzymywanego wsparcia od dorosłych – opiekunów lub specjalistów – ma kluczowe znaczenie w procesie przygotowywania młodych ludzi do życia na własną rękę. Dane pokazują, że większość respondentów pozytywnie ocenia swoje doświadczenia w tym zakresie, jednak nie brakuje także osób niepewnych lub wyraźnie niezadowolonych.

Czy czujesz, że otrzymujesz wystarczające wsparcie od opiekunów lub specjalistów w zakresie przygotowania do samodzielnego życia?

	inne	kobieta	mężczyzna	Suma
Nie	1	2		3
Nie wiem		8	6	14
Tak		22	20	42
Suma	1	32	26	59

Tabela 9 Ocena wsparcia ze strony opiekunów i specjalistów

Większość czuje się wspierana - 42 osoby (22 kobiety i 20 mężczyzn) – czyli aż 71% wszystkich uczestników badania – odpowiedziało, że czują, iż otrzymują wystarczające wsparcie. To bardzo pozytywny wynik, wskazujący na dobrą jakość pracy wielu opiekunów, wychowawców i specjalistów w pieczy zastępczej w Słupsku.

Co czwarty respondent nie ma pewności - 14 osób (24%) zaznaczyło odpowiedź „Nie wiem” – co może oznaczać:

- niejasność co do tego, na czym konkretnie polega wsparcie,
- brak spójnych działań ze strony dorosłych,
- niską świadomość własnych potrzeb w procesie usamodzielniania.

To sygnał, że część młodych osób może nie czuć się wystarczająco zaopiekowana lub nie wie, czego może oczekiwać.

Pojedyncze osoby nie czują żadnego wsparcia - 3 osoby (1 osoba „inne” oraz 2 kobiety) wyraziły jednoznaczną opinię, że nie otrzymują potrzebnego wsparcia. Choć to niewielki odsetek (ok. 5%), takie odpowiedzi nie powinny zostać pominięte.

Wnioski

Większość młodych osób przebywających w pieczy w Słupsku odczuwa, że otrzymuje potrzebne wsparcie, co dobrze świadczy o działaniach podejmowanych przez opiekunów i specjalistów. Spory odsetek odpowiedzi „nie wiem” (24%) sugeruje konieczność wzmocnienia komunikacji i indywidualnego prowadzenia młodych osób w procesie usamodzielniania – tak, aby każdy wiedział, na co może liczyć i kto mu może pomóc. Nawet pojedyncze głosy wskazujące na brak wsparcia powinny zostać potraktowane poważnie – może to świadczyć o poczuciu osamotnienia, braku relacji lub braku zaufania do dorosłych.

Stała obecność, dostępność i aktywność opiekunów oraz specjalistów to kluczowy element skutecznego przygotowania do dorosłego życia, dlatego warto rozwijać model wsparcia oparty na relacji, zaufaniu i regularnym kontakcie z młodymi ludźmi.

10. Problemy po opuszczeniu pieczy zastępczej

Respondenci wskazali różnorodne trudności, które ich zdaniem mogą się pojawić lub które już napotkali po zakończeniu pobytu w pieczy zastępczej. Analiza tych danych pozwala lepiej zrozumieć obszary, gdzie potrzebne jest szczególne wsparcie.

Jakie najważniejsze problemy przewidujesz/napotkałeś po opuszczeniu pieczy zastępczej?

	Kobieta	Mężczyzna	Razem
<i>Brak mieszkania / trudności z dostępem do własnego lokum</i>	23	11	34
<i>Brak pracy / trudności ze znalezieniem zatrudnienia</i>	15	10	25
<i>Brak motywacji / poczucia własnej wartości</i>	9	6	15
<i>Niskie kwalifikacje / brak wykształcenia</i>	5	2	7
<i>Problemy zdrowotne / emocjonalne</i>	4	3	7
<i>Brak wsparcia opiekunów / doradców</i>	2	0	2
<i>Niepełnosprawność (wraz z problemami zdrowotnymi)</i>	0	1	1
<i>Inne</i>	1	0	1

Tabela 10 Problemy po opuszczeniu pieczy zastępczej

Najczęściej wymienianym problemem jest kwestia mieszkalnictwa – aż 34 osoby (23 kobiety i 11 mężczyzn) wskazały na problemy z dostępem do własnego, stabilnego lokum. To wyraźny sygnał, że bezpieczeństwo i stabilność mieszkaniowa są głównym wyzwaniem dla młodych osób opuszczających pieczę.

Na drugim miejscu znalazły się problemy związane z rynkiem pracy – 25 osób (15 kobiet i 10 mężczyzn) przewiduje lub doświadczyło trudności ze znalezieniem pracy. Brak stabilnego zatrudnienia wpływa na poczucie bezpieczeństwa i niezależności finansowej.

Kolejnym istotnym wyzwaniem jest kwestia psychologiczna – 15 osób (9 kobiet i 6 mężczyzn) wskazało na brak motywacji lub niskie poczucie własnej wartości, które mogą utrudniać usamodzielnianie i podejmowanie wyzwań życia dorosłego. 7 osób (5 kobiet i 2 mężczyzn) zauważyło, że ich niewystarczające wykształcenie lub brak kwalifikacji stanowi barierę w planowaniu przyszłości, szczególnie w kontekście znalezienia pracy. 7 osób (4 kobiety i 3 mężczyzn) zgłosiło trudności zdrowotne lub emocjonalne, które mogą wpływać na ich zdolność do samodzielnego życia i pracy. Dwie kobiety wskazały na brak odpowiedniego wsparcia ze strony osób dorosłych, co może prowadzić do poczucia osamotnienia i problemów w radzeniu sobie z codziennymi wyzwaniami. Jeden mężczyzna zaznaczył niepełnosprawność jako dodatkową przeszkodę. Inne problemy - 1 kobieta wskazała na inne, niesprecyzowane problemy.

Wnioski

Dane z ankiety wyraźnie wskazują, że **problem mieszkaniowy jest największym i najczęściej wskazywanym wyzwaniem w procesie usamodzielniania się młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą**. Taki wynik jasno pokazuje, że brakuje rozwiązań przejściowych, które umożliwiłyby młodym ludziom bezpieczne i stopniowe wejście w dorosłość. Dla wielu z nich bezpośrednie przejście z instytucji lub rodziny zastępczej do samodzielnego mieszkania jest zbyt dużym krokiem, często wiążącym się z ryzykiem wykluczenia społecznego, zadłużenia, czy powrotu do środowisk dysfunkcyjnych.

Brak pracy to drugie wyzwanie, które stoją przed osobami usamodzielnianymi. Jest to jedna z kwestii podstawowych, wpływająca na stabilność i poczucie bezpieczeństwa.

Niskie poczucie własnej wartości oraz brak motywacji wskazują na potrzebę wsparcia psychologicznego i budowania kompetencji miękkich. Zwrócenie uwagi na edukację i rozwój kwalifikacji zawodowych jest kluczowe, aby zwiększyć szanse młodych ludzi na rynku pracy.

Istotne jest także zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy zdrowotnej i emocjonalnej oraz utrzymanie silnej roli opiekunów i doradców w procesie usamodzielniania. Wsparcie powinno być indywidualnie dostosowane, zwłaszcza w przypadku osób z niepełnosprawnościami.

11. Poziom wykształcenia

<i>Na jakim poziomie jest Twoje wykształcenie?</i>	inne	kobieta	mężczyzna	Suma
<i>Gimnazjalne / Średnie (np. zawodowe, liceum, technikum, policealne)</i>	1	18	15	34
<i>Jestem w trakcie nauki</i>		5	1	6
<i>Podstawowe</i>		6	8	14
<i>Wyższe / Studia</i>		3	2	5
Suma	1	32	26	59

Tabela 11 Struktura wykształcenia

Na podstawie danych (Tabela 11) widać, że osoby opuszczające pieczę zastępczą w Słupsku mają bardzo zróżnicowany poziom wykształcenia, co wpływa na ich dalsze życie – zwłaszcza na możliwość znalezienia pracy i samodzielnego utrzymania się.

Struktura wykształcenia respondentów:

- Gimnazjalne / Średnie (w tym zawodowe, liceum, technikum, policealne) – 34 osoby (58%): To największa grupa, co sugeruje, że większość respondentów posiada podstawowe lub średnie kwalifikacje, które jednak nie zawsze są wystarczające, by podjąć stabilne zatrudnienie. Może to ograniczać ich samodzielność finansową i zwiększać ryzyko zależności od instytucjonalnego wsparcia.
- Wykształcenie podstawowe – 14 osób (24%): Tak niski poziom wykształcenia może znacząco utrudniać znalezienie pracy, rozwój zawodowy i pełne usamodzielnienie się. Grupa ta wymaga szczególnego wsparcia edukacyjnego i zawodowego.
- Jestem w trakcie nauki – 6 osób (10%): To osoby w fazie przejściowej, które jeszcze nie ukończyły procesu edukacji. Ich sytuacja może być niestabilna, ale równocześnie stanowią potencjalnie rozwijającą się grupę, którą warto objąć wsparciem motywacyjnym i doradztwem zawodowym.

- Wykształcenie wyższe / studia – 5 osób (8%): Niewielka część respondentów osiągnęła poziom studiów wyższych. To pokazuje, że droga do edukacji akademickiej wśród osób z pieczy jest nadal trudna i mało dostępna, choć daje najlepsze rokowania w kontekście samodzielności.

Podsumowanie

Poziom wykształcenia to bardzo ważny temat w procesie usamodzielniania. Jeśli chcemy, żeby młodzi ludzie z pieczy naprawdę mogli „stać na nogi”, musimy pomóc im się uczyć i zdobywać zawód. Bez tego trudno im będzie odnaleźć się w dorosłym życiu.

12. Powrót do domu rodzinnego po opuszczeniu pieczy

Czy po opuszczeniu pieczy zastępczej planujesz wrócić do domu rodzinnego?	inne	kobieta	mężczyzna	Suma
<i>Nie</i>	1	26	12	39
<i>Nie wiem</i>		3	8	11
<i>Tak</i>		3	6	9
Suma	1	32	26	59

Tabela 12 Powrót do domu rodzinnego

Dane (Tabela 12) wyraźnie wskazują, że znaczna większość osób opuszczających pieczę zastępczą nie planuje powrotu do swojego domu rodzinnego.

Najwięcej respondentów – 39 osób (66%) – jednoznacznie zadeklarowało brak takich planów. Może to być związane z wcześniejszymi trudnymi doświadczeniami, brakiem więzi rodzinnych lub poczuciem braku bezpieczeństwa w środowisku domowym. Kolejna grupa – 11 osób (19%) – nie ma jeszcze sprecyzowanej decyzji. Ich niezdecydowanie może wynikać z niepewności co do przyszłości, braku stabilnych warunków mieszkaniowych lub wątpliwości, czy zostaną zaakceptowani przez rodzinę. Tylko 9 osób (15%) rozważa powrót do domu rodzinnego, co sugeruje, że w niewielkiej liczbie przypadków relacje rodzinne pozostały wystarczająco dobre, by umożliwić taki krok.

Z przedstawionych danych wynika, że dla większości młodych ludzi opuszczających pieczę, powrót do rodziny nie jest możliwy. Podkreśla to potrzebę tworzenia alternatywnych, bezpiecznych form zakwaterowania – takich jak mieszkania treningowe czy wspierane – które pomogą im w przejściu do dorosłego, niezależnego życia. Osoby, które nie są pewne swojej przyszłości, wymagają szczególnego wsparcia – zarówno w planowaniu kolejnych etapów usamodzielniania, jak i, jeśli to realne, w odbudowywaniu relacji z bliskimi.

Podsumowując, samodzielne życie po opuszczeniu pieczy zastępczej dla wielu młodych osób staje się koniecznością, a nie wyborem. Dlatego tak ważne jest, aby nie były pozostawione same sobie –

potrzebują wsparcia, bezpiecznego miejsca do życia i zaufanych dorosłych, którzy pomogą im z powodzeniem wejść w dorosłość.

13. Plany zawodowe i sytuacja na rynku pracy młodzieży z pieczy zastępczej

Zebrane dane (Tabela 13) pokazują, że młodzi ludzie opuszczający pieczę zastępczą są na różnych etapach swojej drogi zawodowej. Choć część z nich już pracuje, wiele osób wciąż szuka zatrudnienia lub nie planuje jeszcze podjęcia pracy.

Czy masz już pracę lub planujesz ją znaleźć?	inne	kobieta	mężczyzna	Suma
<i>Nie planuję teraz podjąć pracy</i>	-	10	13	23
<i>Szukam pracy</i>	-	10	5	15
<i>Tak, pracuję / mam zatrudnienie</i>	1	12	8	21
Suma	1	32	26	59

Tabela 13 Plany zawodowe

Szczegółowe odpowiedzi:

- 23 osoby (39%) odpowiedziały, że nie planują teraz podjąć pracy. To najwyższy odsetek wśród wszystkich odpowiedzi. Może to wynikać z kontynuowania nauki, braku gotowości do podjęcia zatrudnienia lub niskiego poczucia kompetencji zawodowych. W grupie tej przeważają mężczyźni (13 osób).
- 15 osób (25%) zadeklarowało, że aktywnie poszukuje pracy. Może to świadczyć o chęci usamodzielnienia się, ale też o trudnościach w dostępie do rynku pracy – być może z powodu braku doświadczenia, kwalifikacji lub wsparcia. Osoby poszukujące zatrudnienia potrzebują praktycznego wsparcia: pomocy w pisaniu CV, przygotowaniu do rozmów kwalifikacyjnych oraz dostępu do ofert pracy odpowiednich dla młodych osób bez dużego doświadczenia.
- 21 osób (36%) już pracuje lub ma zatrudnienie, co można odczytywać jako pozytywny sygnał, że spora część młodych ludzi zaczęła wchodzić w dorosłość i podejmować odpowiedzialność finansową. Przeważają tu kobiety (12 osób).

Dla wielu młodych ludzi z pieczy zatrudnienie to nie tylko kwestia finansowa – to warunek samodzielności i niezależności. Dlatego tak ważne jest, by nie zostali pozostawieni sami sobie na tym etapie. Odpowiednio zaplanowane i dostępne wsparcie może realnie wpłynąć na ich szanse na godne i stabilne dorosłe życie.

14. Priorytety usamodzielniania oczami młodzieży

Na podstawie przedstawionych danych (Tabela 14) można wyciągnąć wiele cennych wniosków dotyczących potrzeb i oczekiwań młodych osób z pieczy zastępczej wobec procesu usamodzielniania. Odpowiedzi respondentów pokazują, że przygotowanie do dorosłego, samodzielnego życia to złożony proces, który wymaga wsparcia na wielu poziomach – zarówno praktycznym, jak i emocjonalnym.

Co uważasz za najważniejsze, abyś mógł/mogła lepiej przygotować się do samodzielnego życia?	Kobieta	Mężczyzna	Razem
<i>Lepszy dostęp do mieszkań i rynku pracy</i>	19	16	35
<i>Rozwój kwalifikacji zawodowych i edukacji</i>	17	13	30
<i>Wczesne rozpoczęcie procesu usamodzielniania</i>	13	10	23
<i>Budowanie poczucia własnej wartości i motywacji</i>	10	7	17
<i>Wsparcie ze strony specjalistów</i>	10	5	15
<i>Wsparcie ze strony znajomych</i>	8	5	13
<i>Więcej wsparcia od opiekunów / specjalistów</i>	8	3	11
<i>Pobyty w mieszkaniu treningowym</i>	5	1	6
<i>Inne (indywidualne odpowiedzi)</i>	1	0	1

Tabela 14 Priorytety usamodzielniania oczami młodzieży

Najczęściej wskazywaną potrzebą jest **lepszy dostęp do mieszkań i rynku pracy** – aż 35 osób (ponad połowa respondentów) uznało ten aspekt za kluczowy. To pokazuje, że młodzi ludzie wychodzący z pieczy mają największe obawy związane z niezależnością mieszkaniową i finansową. Brak stałego dochodu i bezpiecznego lokum to jedne z głównych barier w ich samodzielności.

Na drugim miejscu uplasowała się potrzeba **rozwój kwalifikacji zawodowych i edukacji** – wskazało ją 30 osób. To dowód na to, że młodzież jest świadoma konieczności posiadania wykształcenia i kompetencji zawodowych, by poradzić sobie na rynku pracy. Edukacja postrzegana jest jako narzędzie do zdobycia niezależności.

Kolejna istotna kwestia to **wcześnie rozpoczęty proces usamodzielniania** – 23 osoby wskazały, że potrzebne jest wcześniejsze przygotowanie do dorosłości. To może oznaczać, że obecny system wsparcia startuje zbyt późno lub nie obejmuje wszystkich potrzebnych umiejętności życiowych. Niemniej ważne okazały się także aspekty psychiczne – **budowanie poczucia własnej wartości i motywacji** (17 wskazań) oraz **wsparcie ze strony specjalistów** (15 wskazań). Młodzi ludzie potrzebują nie tylko umiejętności praktycznych, ale też wzmocnienia emocjonalnego, które pomoże im uwierzyć w siebie i podejmować samodzielne decyzje.

Wsparcie od **znajomych** (13 wskazań) i **opiekunów lub specjalistów** (11 wskazań) również zostało uznane za ważne. Pokazuje to, że relacje społeczne mają istotne znaczenie – zarówno w początkowym etapie usamodzielniania, jak i później.

Tylko 6 osób wskazało potrzebę **pobytu w mieszkaniu treningowym**, co może wynikać z braku wiedzy o tej formie wsparcia lub niewielkiej dostępności takich mieszkań w regionie. Niemniej jednak, nawet niewielka liczba wskazań sugeruje, że warto rozwijać ten obszar jako realną alternatywę wspierającą samodzielność.

Wnioski:

Zebrane dane jednoznacznie pokazują, że młodzież opuszczająca pieczę zastępczą potrzebuje wielowymiarowego wsparcia: mieszkaniowego, edukacyjnego, zawodowego i psychologicznego. Kluczowe jest także rozpoczęcie procesu usamodzielniania odpowiednio wcześniej oraz zapewnienie młodym ludziom stałego kontaktu z osobami, które będą ich wspierać w codziennych wyzwaniach. Planowanie systemowego wsparcia powinno uwzględniać zarówno aspekty materialne, jak i emocjonalne. Niezwykle istotne jest też wzmocnienie działań informacyjnych i edukacyjnych na temat istniejących możliwości wsparcia, w tym mieszkań treningowych i doradztwa zawodowego.

15. Ocena potrzeby mieszkań treningowych jako formy wsparcia w procesie usamodzielniania się młodzieży z pieczy zastępczej w Słupsku

Czy według Ciebie pomocne byłoby czasowe zamieszkanie w mieszkaniu treningowym, gdzie można uczyć się samodzielności pod opieką specjalistów (np. wychowawcy, psychologa, doradcy zawodowego)?

	inne	kobieta	mężczyzna	suma
Nie wiem / trudno powiedzieć	1	6	8	15
Raczej nie	-	4	3	7
Raczej tak	-	16	10	26
Zdecydowanie nie	-	1	-	1
Zdecydowanie tak	-	5	5	10
Suma końcowa	1	32	26	59

Tabela 15 Ocena przydatności mieszkań treningowych jako formy wsparcia w procesie usamodzielniania się młodzieży z pieczy zastępczej w Słupsku

Znaczna część respondentów (61%) pozytywnie ocenia ideę mieszkań treningowych, co świadczy o realnym zapotrzebowaniu na tego typu wsparcie. Jednocześnie duży odsetek osób niezdecydowanych (25%) może sugerować, że temat ten nie jest im w pełni znany, wymaga doprecyzowania lub szerszego upowszechnienia. Trudność z jednoznaczną oceną może wynikać z braku wiedzy na temat tej formy pomocy, ograniczonej świadomości jej istnienia bądź braku osobistych doświadczeń.

Wnioski:

W świetle wyników badania (Tabela 15) rekomenduje się rozwój mieszkań treningowych w Słupsku, poprzez ich stworzenie lub rozszerzenie, co odpowiada na jasno zidentyfikowaną potrzebę tego typu wsparcia. Istotne jest także prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych, które pozwolą lepiej przybliżyć ideę mieszkań treningowych, ich funkcję oraz korzyści, zwłaszcza osobom niezdecydowanym. Wsparcie powinno być dostosowywane do indywidualnych potrzeb – nie każdy będzie chciał lub potrzebował takiej formy pomocy, jednak jej dostępność może odegrać kluczową rolę w procesie usamodzielniania się wielu młodych osób. Należy również zwrócić uwagę na różnice wynikające z płci – kobiety częściej deklarują gotowość do skorzystania z takiego wsparcia, natomiast mężczyźni mogą preferować rozwiązania o bardziej praktycznym i elastycznym charakterze.

16. Kluczowe potrzeby – dominujące formy wsparcia

Analiza danych (Tabela 16) dotyczących oczekiwanych form wsparcia w mieszkaniu treningowym wśród osób przebywających w pieczy zastępczej oraz usamodzielnianych w Słupsku wskazuje na konkretne potrzeby i bariery związane z procesem wchodzenia w dorosłość.

Które formy wsparcia byłyby dla Ciebie najbardziej potrzebne w takim mieszkaniu: **Liczba wskazań**

Nauka zarządzania pieniędzmi	21
Pomoc w znalezieniu pracy	20
Możliwość rozmowy i wsparcia od osób dorosłych	18
Wsparcie psychologiczne	15
Zajęcia edukacyjne (np. kursy, warsztaty)	13
Spotkania grupowe ze współlokatorami	9
Wsparcie w codziennych obowiązkach (np. sprzątanie, zakupy, planowanie)	9
Inne (indywidualne odpowiedzi)	4

Tabela 16 Preferowane formy wsparcia w mieszkaniu treningowym według osób przebywających w pieczy zastępczej i usamodzielnianych w Słupsku

Najwięcej wskazań otrzymała nauka zarządzania pieniędzmi (21) oraz pomoc w znalezieniu pracy (20). To pokazuje, że osoby wchodzące w dorosłość czują największą potrzebę wsparcia w zakresie:

- planowania budżetu i radzenia sobie z finansami,
- wejścia na rynek pracy – znalezienia zatrudnienia, pisania CV, przygotowania do rozmów kwalifikacyjnych.

Wniosek: Młodzi ludzie obawiają się braku środków do życia i niepewności zawodowej. Traktują te obszary jako fundamentalne dla niezależności.

Na trzecim miejscu znalazła się możliwość rozmowy i wsparcia od osób dorosłych (18), a tuż za nią wsparcie psychologiczne (15). To dowodzi, że:

- osoby usamodzielniane potrzebują emocjonalnego bezpieczeństwa,
- czują się zagubione i często samotne w nowych wyzwaniach,
- chcą mieć dostęp do zaufanych dorosłych, którzy mogą ich wesprzeć nie tylko radą, ale też obecnością.

Wniosek: Obok wsparcia „technicznego” potrzebne jest również wsparcie relacyjne i psychiczne, co pokazuje złożoność procesu usamodzielniania.

Zajęcia edukacyjne (13) także uzyskały istotną liczbę wskazań. Oznacza to, że młodzież dostrzega wartość w zdobywaniu nowych kompetencji – np. poprzez kursy zawodowe, warsztaty, edukację uzupełniającą. Może to być forma przygotowania do rynku pracy lub budowania poczucia własnej wartości.

Spotkania grupowe ze współlokatorami (9) oraz wsparcie w codziennych obowiązkach (9) wskazują, że część badanych oczekuje:

- nauki wspólnego życia i współpracy,
- pomocy w organizowaniu codzienności, której wcześniej mogli nie doświadczyć (np. zakupy, gotowanie, planowanie czasu).

Wniosek: Codzienne funkcjonowanie może być dla wielu wyzwaniem, szczególnie gdy wcześniej nie mieli okazji ćwiczyć samodzielności w bezpiecznych warunkach.

Cztery osoby wskazały inne, nieszablonowe formy wsparcia. Ich obecność sugeruje, że część młodzieży ma specyficzne potrzeby, które nie mieszczą się w sztywnych ramach i powinny być rozpoznawane indywidualnie.

Na podstawie rozkładu odpowiedzi można wskazać kilka barier w procesie usamodzielniania:

- Braki w kompetencjach życiowych i zawodowych (zarządzanie budżetem, brak doświadczenia zawodowego),
- Potrzeba stabilnych relacji i zaufanych dorosłych – brak wzorców, samotność,
- Lęk przed odpowiedzialnością i nieznanym – szczególnie w codziennych obowiązkach,
- Potrzeba struktury i edukacji – niektóre osoby mogą nie wiedzieć, jak zaplanować rozwój bez wsparcia z zewnątrz.

Podsumowanie

Dane wyraźnie pokazują, że proces usamodzielniania się wymaga wieloaspektowego wsparcia – od kompetencji praktycznych i ekonomicznych, przez wsparcie emocjonalne, aż po codzienne funkcjonowanie i relacje społeczne. W Słupsku istnieje zatem realna potrzeba kompleksowego, zindywidualizowanego systemu mieszkań treningowych, które odpowiadają na konkretne deficyty i trudności osób opuszczających pieczę zastępczą.

17. Ocena zakresu i adekwatności wsparcia instytucjonalnego w procesie usamodzielniania się młodzieży z pieczy zastępczej w Słupsku

Jakie wsparcie otrzymujesz od instytucji pomocowych?	Liczba wskazań
<i>Finansowe</i>	30
<i>Rzeczowe (np. odzież, żywność, inne)</i>	12
<i>W załatwieniu spraw formalno-administracyjnych (np. urząd, bank)</i>	18
<i>W znalezieniu mieszkania</i>	9
<i>Inne (indywidualne odpowiedzi)</i>	9
<i>Brak wsparcia lub niechęć do jego otrzymywania</i>	8

Tabela 17 Zakres wsparcia otrzymywanego od instytucji pomocowych przez osoby przebywające w pieczy zastępczej i usamodzielniane w Słupsku

Najczęściej deklarowaną formą pomocy (Tabela 17) jest wsparcie finansowe (30 wskazań), co potwierdza, że aspekt ekonomiczny pozostaje kluczowy dla młodych ludzi wychodzących z pieczy zastępczej. Potrzeba stabilizacji materialnej jest dla nich jednym z głównych fundamentów poczucia bezpieczeństwa i niezależności. Wysoka liczba wskazań w tej kategorii pokrywa się z wcześniejszymi wynikami dotyczącymi potrzeb w mieszkaniu treningowym, gdzie nauka zarządzania pieniędzmi oraz pomoc w znalezieniu pracy były najczęściej wybierane – to dowodzi, że osoby usamodzielniane nie tylko oczekują wsparcia finansowego, ale również chcą nauczyć się lepiej zarządzać swoimi środkami.

Wsparcie w zakresie spraw formalno-administracyjnych (18 wskazań) zajmuje kolejne miejsce, co może świadczyć o tym, że młodzi ludzie mają trudności w poruszaniu się po systemie instytucjonalnym – urzędach, bankach czy innych formalnych strukturach. Brak doświadczenia życiowego, niski poziom kompetencji administracyjnych oraz skomplikowane procedury mogą być realną barierą w usamodzielnianiu się.

Pomoc rzeczowa (12 wskazań), np. w postaci odzieży czy żywności, jest również obecna, choć mniej istotna niż wsparcie finansowe czy administracyjne. Może to oznaczać, że potrzeby podstawowe są częściowo zaspokajane, ale wciąż istnieją sytuacje, w których młodzież nie dysponuje wystarczającymi zasobami materialnymi.

Stosunkowo niewiele osób (9 wskazań) otrzymuje pomoc w znalezieniu mieszkania, co wskazuje na istotną lukę w systemie wspierającym proces usamodzielniania. Tymczasem samodzielne zamieszkanie jest jednym z kluczowych etapów na drodze do niezależności, a brak dostępnych mieszkań lub niewystarczające wsparcie w tym zakresie może poważnie opóźnić lub uniemożliwić ten proces.

Podobna liczba respondentów (9 osób) wskazała inne, indywidualne formy wsparcia, co może sugerować istnienie potrzeb niestandardowych, niedopasowanych do typowej oferty instytucji pomocowych. Świadczy to o konieczności personalizacji wsparcia, z uwzględnieniem różnorodnych sytuacji życiowych i poziomu gotowości do samodzielności.

Niepokojące jest to, że aż 8 osób zadeklarowało brak wsparcia lub niechęć do jego otrzymywania. Może to wynikać z negatywnych doświadczeń z instytucjami, braku zaufania, poczucia bezradności lub chęci uniezależnienia się. To także sygnał o potencjalnych barierach systemowych, relacyjnych lub komunikacyjnych między młodzieżą a instytucjami wsparcia.

Zgromadzone dane wskazują, że wsparcie oferowane przez instytucje pomocowe w Słupsku koncentruje się głównie na aspektach finansowych i administracyjnych, co pokrywa się z realnymi potrzebami młodzieży. Jednak wsparcie to jest nadal niewystarczające w obszarach związanych z samodzielnym zamieszkaniem, indywidualnym podejściem czy relacjami interpersonalnymi. Ponadto, obecność grupy osób, które nie otrzymują żadnej pomocy lub nie chcą jej przyjmować, może świadczyć o istnieniu głębszych barier – takich jak brak poczucia sprawczości, wykluczenie, niska motywacja lub nieumiejętność nawiązania współpracy z instytucjami.

Podsumowanie

Proces usamodzielniania się młodych ludzi w pieczy zastępczej w Słupsku wymaga nie tylko kontynuacji wsparcia finansowego, ale również jego rozszerzenia o elementy edukacyjne, psychologiczne i mieszkaniowe. Konieczne jest budowanie relacji opartych na zaufaniu, indywidualizacja pomocy oraz wzmacnianie kompetencji życiowych, tak aby młodzi ludzie byli przygotowani nie tylko do życia „na własny rachunek”, ale także do odpowiedzialnego funkcjonowania w społeczeństwie.

18. Diagnoza potrzeb i oczekiwań wobec instytucji pomocowych

Oczekiwane wsparcie „Jakie wsparcie chciałbyś/chciałabyś dostać od instytucji pomocowych?” (na podstawie 59 odpowiedzi).	Liczba wskazań
<i>Finansowe</i>	33
<i>Rzeczowe (np. żywność, odzież)</i>	16
<i>W załatwieniu spraw formalno-administracyjnych (urzędy, banki)</i>	19
<i>W znalezieniu mieszkania</i>	21
<i>Inne (indywidualne odpowiedzi)</i>	4
<i>Brak potrzeby wsparcia / niechęć jego otrzymania</i>	4

Tabela 18 Oczekiwania młodzieży z pieczy zastępczej wobec instytucji pomocowych w Słupsku – diagnoza potrzeb i barier usamodzielniania

Największa liczba wskazań dotyczyła wsparcia finansowego (33 odpowiedzi), co potwierdza, że stabilność ekonomiczna pozostaje dla młodych ludzi kluczowym wyzwaniem w procesie

usamodzielniania się. Tego typu wsparcie postrzegane jest nie tylko jako forma doraźnej pomocy, ale także jako niezbędny element umożliwiający opłacenie podstawowych kosztów życia – takich jak czynsz, żywność, transport czy edukacja. Oczekiwania te wskazują na deficyty w dostępie do stałych dochodów lub trudności w wejściu na rynek pracy.

Wysoki poziom odpowiedzi (21 wskazań) odnotowano również w obszarze pomocy w znalezieniu mieszkania. Ten wynik pokazuje, że potrzeba niezależnego i bezpiecznego lokum jest równie ważna jak zabezpieczenie finansowe. Brak dostępnych mieszkań, wysokie koszty najmu oraz ograniczone wsparcie w tym zakresie mogą stanowić realną barierę w procesie usamodzielnienia. Sytuacja ta dodatkowo wzmacnia argumenty za rozwijaniem form pośrednich, takich jak mieszkania treningowe czy wspierane.

Pomoc w załatwianiu spraw formalno-administracyjnych (19 odpowiedzi) również zajmuje istotne miejsce wśród oczekiwań. To pokazuje, że młodzi ludzie nadal czują się niepewnie w kontaktach z instytucjami i systemem biurokratycznym. Brakuje im wiedzy, wsparcia lub doświadczenia, co może prowadzić do unikania takich sytuacji lub popełniania błędów wpływających na ich sytuację życiową.

Wsparcie rzeczowe (16 wskazań), takie jak żywność, odzież czy środki higieniczne, choć wskazywane rzadziej niż pomoc finansowa, nadal odgrywa istotną rolę. Może to oznaczać, że część osób nie ma zabezpieczonych podstawowych potrzeb materialnych lub doświadcza okresowego ubóstwa.

Warto zwrócić uwagę, że tylko 4 osoby wskazały indywidualne formy wsparcia, co może sugerować, że większość potrzeb mieści się w ramach najczęściej występujących kategorii. Z kolei kolejne 4 osoby zadeklarowały brak potrzeby otrzymywania wsparcia lub niechęć do jego przyjmowania. Ten sygnał może wynikać z poczucia samodzielności, ale równie dobrze może być objawem braku zaufania do instytucji lub wcześniejszych negatywnych doświadczeń.

Wnioski

Dane wskazują, że młodzież w pieczy zastępczej oraz osoby usamodzielniane w Słupsku najbardziej oczekują wsparcia w trzech kluczowych obszarach: finansów, mieszkalnictwa oraz spraw urzędowych. Obszary te są ze sobą ściśle powiązane i wspólnie warunkują powodzenie procesu przechodzenia do dorosłości. Braki w którymkolwiek z nich mogą skutkować trudnościami w samodzielnym funkcjonowaniu, a tym samym wydłużeniem lub utrudnieniem usamodzielniania.

Zidentyfikowane oczekiwania powinny stanowić punkt wyjścia do dostosowania lokalnej oferty pomocowej – tak, aby była nie tylko adekwatna do realnych potrzeb, ale również elastyczna, dostępna i zrozumiała. Wsparcie nie powinno ograniczać się do pomocy materialnej, lecz także obejmować towarzyszenie, doradztwo oraz budowanie kompetencji życiowych i relacyjnych.

19. Subiektywna ocena poziomu samodzielności młodzieży z pieczy zastępczej i usamodzielnianych w Słupsku – diagnoza kompetencji życiowych

Analiza odpowiedzi na pytanie „Jak oceniasz swoją samodzielność w codziennym życiu?” (Tabela 19) dostarcza ważnych informacji na temat subiektywnego poczucia gotowości młodzieży z pieczy zastępczej oraz osób usamodzielnianych w Słupsku do samodzielnego funkcjonowania. Ocenie podlegała ich codzienna zaradność i umiejętność radzenia sobie bez stałego wsparcia dorosłych lub instytucji.

Jak oceniasz swoją samodzielność w codziennym życiu?	inne	kobieta	mężczyzna	suma
Bardzo dobra	1	12	8	21
Dobra	-	14	11	25
Niska	-	1	-	1
Średnia	-	5	7	12
suma	1	32	26	59

Tabela 19 Ocena poziomu samodzielności w codziennym życiu

Najwięcej badanych oceniło swoją samodzielność jako **dobrą (25 osób)** oraz **bardzo dobrą (21 osób)** – łącznie stanowi to **78% wszystkich odpowiedzi**, co można odczytywać jako pozytywny sygnał: większość młodych ludzi uważa, że radzi sobie w codziennym życiu w sposób wystarczający lub wręcz bardzo dobry. To świadczy o poczuciu kompetencji, pewności siebie i nabyciu umiejętności praktycznych, które są niezbędne do funkcjonowania poza systemem opieki.

Równocześnie jednak **12 osób (20%)** określiło swoją samodzielność jako **średnią**, co może wskazywać na istnienie trudności w niektórych obszarach codziennego życia – takich jak organizacja obowiązków, zarządzanie pieniędzmi, podejmowanie decyzji czy utrzymywanie relacji społecznych. Może to także oznaczać brak stabilizacji, niską wiarę we własne możliwości lub doświadczenia, które podważyły ich poczucie sprawczości.

Tylko **jedna osoba** wskazała, że jej poziom samodzielności jest **niski**, co stanowi niewielki odsetek, ale zasługuje na szczególną uwagę – może oznaczać poważniejsze trudności w adaptacji do życia poza pieczą i konieczność indywidualnego wsparcia.

Zarówno kobiety, jak i mężczyźni relatywnie często oceniają swoją samodzielność wysoko. Wśród kobiet dominują odpowiedzi „dobra” (14) i „bardzo dobra” (12), natomiast wśród mężczyzn – „bardzo dobra” (8) i „dobra” (11). Mężczyźni nieco częściej wskazywali ocenę „średnią” (7 mężczyzn wobec

5 kobiet), co może sugerować, że część z nich doświadcza więcej niepewności lub trudności w codziennym funkcjonowaniu.

Wnioski

Większość badanych postrzega siebie jako osoby samodzielne, co może świadczyć o tym, że proces przygotowania do dorosłego życia w pieczy zastępczej przynosi częściowo pozytywne efekty. Jednak spora grupa (1 na 5 badanych) nie jest całkowicie pewna swoich kompetencji życiowych, co sygnalizuje potrzebę dalszego wsparcia – np. w postaci mieszkań treningowych, doradztwa indywidualnego czy szkoleń umiejętności życiowych.

20. Największe obawy młodzieży z pieczy zastępczej i usamodzielnianych – identyfikacja barier i niepewności związanych z przyszłością

Analiza danych dotyczących pytania „**Jakie są Twoje największe obawy związane z przyszłością?**” (Tabela 20) pozwala zidentyfikować kluczowe lęki i niepokoje młodzieży z pieczy zastępczej i osób usamodzielnianych w Słupsku. Odpowiedzi te ujawniają, które aspekty dorosłego życia są postrzegane jako najbardziej niepewne i zagrażające.

<i>Jakie są Twoje największe obawy związane z przyszłością?</i>	Kobiety	Mężczyźni	Suma
<i>Brak własnego mieszkania</i>	20	17	37
<i>Brak stabilnej pracy</i>	32	14	46
<i>Brak wsparcia od rodziny lub bliskich</i>	5	3	8
<i>Problemy finansowe</i>	20	13	33
<i>Problemy emocjonalne</i>	14	8	22
<i>Problemy z nauką</i>	9	4	13
<i>Utrata pracy</i>	10	8	18
<i>Nieplanowane rodzicielstwo</i>	2	1	3
<i>Rozpad związku</i>	4	2	6
<i>Brak akceptacji ze strony rówieśników</i>	3	2	5
<i>Hejt</i>	3	1	4
<i>Relacje z rodziną biologiczną</i>	0	0	0
<i>Inne</i>	2	1	3

Tabela 20 Największe obawy młodzieży związane z przyszłością

Najczęściej wskazywaną obawą jest **brak stabilnej pracy** – aż **46 osób**, w tym zdecydowanie więcej **kobiet (32)** niż **mężczyzn (14)**, obawia się o swoją sytuację zawodową. Może to odzwierciedlać niepewność na rynku pracy, brak kwalifikacji, doświadczenia lub trudności z dostępem do ofert zatrudnienia.

Drugą najczęściej zgłaszaną obawą jest **brak własnego mieszkania** (37 wskazań), co potwierdza wcześniejsze dane o potrzebie wsparcia mieszkaniowego. To pokazuje, że dostęp do niezależnego lokum pozostaje jednym z głównych wyzwań w procesie usamodzielniania.

Na trzecim miejscu znalazły się **problemy finansowe** (33 osoby), silnie powiązane z poprzednimi kategoriami – brak pracy i mieszkania bezpośrednio wpływa na kondycję finansową. Wysoka liczba wskazań pokazuje, że młodzi ludzie obawiają się braku środków do życia i trudności w samodzielnym zarządzaniu budżetem.

Problemy emocjonalne (22 wskazania) oraz **utrata pracy** (18 wskazań) wskazują na obecność lęków psychicznych oraz obaw związanych z utrzymaniem zdobytej pozycji życiowej. Te dane sugerują, że wsparcie psychologiczne i długofalowe towarzyszenie w procesie usamodzielniania są kluczowe.

Inne, mniej liczne odpowiedzi – takie jak **problemy z nauką (13)**, **rozpad związku (6)**, **hejt (4)**, **nieplanowane rodzicielstwo (3)** czy **brak akceptacji ze strony rówieśników (5)** – wskazują na osobiste, emocjonalne i społeczne wyzwania, które mimo mniejszej liczby wskazań, w konkretnych przypadkach mogą mieć istotny wpływ na stabilność i dobrostan młodego człowieka.

Warto również zauważyć, że **nikt nie wskazał „relacji z rodziną biologiczną”** jako źródła obaw, co może świadczyć o dystansie, zerwanych więziach lub braku kontaktu z rodziną po opuszczeniu pieczy.

W wielu kategoriach kobiety deklarowały obawy częściej niż mężczyźni – zwłaszcza w zakresie pracy, finansów i emocji. Może to wynikać z większej autorefleksyjności, wyższego poziomu lęku antycypacyjnego lub po prostu większej otwartości na wyrażanie trudnych emocji w badaniu. Mężczyźni natomiast częściej pozostawali mniej reprezentowani w odpowiedziach, co również może wskazywać na potrzebę innych, bardziej dostosowanych form rozmowy o problemach.

Wnioski

Dane jednoznacznie pokazują, że główne lęki młodzieży usamodzielniającej się w Słupsku dotyczą sfery **zatrudnienia, mieszkalnictwa oraz stabilności finansowej**, a więc fundamentów samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu. Dodatkowo obecne są wyraźne potrzeby w zakresie **wsparcia emocjonalnego i psychicznego**. Skala tych obaw podkreśla konieczność kompleksowego podejścia do procesu usamodzielniania – nie tylko materialnego, ale też psychologiczno-społecznego.

21. Postawy młodzieży z pieczy zastępczej wobec zakładania rodziny

Odpowiedzi udzielone przez młodzież z pieczy zastępczej i osoby usamodzielniane w Słupsku (Tabela 21) ujawniają ich postawy wobec tworzenia własnej rodziny — tematu silnie związanego z poczuciem bezpieczeństwa, stabilizacji oraz perspektywą przyszłości.

<i>Czy planujesz założyć rodzinę?</i>	inne	kobieta	mężczyzna	suma
<i>Nie</i>		1	2	3
<i>Nie wiem</i>		13	15	28
<i>Tak</i>	1	18	9	28
suma	1	32	26	59

Tabela 21 Plany założenia rodziny

Grupa respondentów podzieliła się niemal równo:

- **28 osób** (47%) odpowiedziało „**Tak**”, co oznacza, że niemal połowa młodych ludzi planuje w przyszłości stworzyć rodzinę.
- **28 osób** (47%) wybrało odpowiedź „**Nie wiem**”, co pokazuje wysoki poziom niepewności, wahania lub trudności w podejmowaniu długofalowych decyzji życiowych.
- Tylko **3 osoby** (5%) wyraziły jasno, że **nie planują założenia rodziny**.

Ta struktura odpowiedzi może świadczyć o złożonych doświadczeniach związanych z dzieciństwem w pieczy zastępczej — wiele osób ma ograniczone lub trudne wzorce rodzinne, co może utrudniać im wyobrażenie sobie siebie w roli rodzica czy partnera. Jednocześnie spory odsetek odpowiedzi twierdzących pokazuje, że pomimo przeszłych trudności, istnieje wśród wielu młodych ludzi chęć budowania relacji i własnego życia rodzinnego.

Różnice ze względu na płeć:

- **Kobiety** częściej deklarują chęć założenia rodziny (**18 odpowiedzi „tak”**) niż **mężczyźni** (**9**).
- Wśród **mężczyzn** dominującą odpowiedzią jest „**Nie wiem**” (**15 z 26 odpowiedzi**), co może wskazywać na większą niepewność, dystans emocjonalny lub mniejsze poczucie gotowości do podejmowania takiej odpowiedzialności.

Można przypuszczać, że kobiety mają bardziej ugruntowane wyobrażenia dotyczące przyszłości rodzinnej lub traktują ją jako jeden z ważnych celów życiowych, podczas gdy mężczyźni częściej pozostają niezdecydowani, być może z powodu braku stabilizacji lub poczucia niepewności co do swojej przyszłości.

Wnioski

Wysoki poziom niezdecydowania sugeruje potrzebę wsparcia młodych osób w budowaniu obrazu własnej przyszłości, nie tylko w kontekście zawodowym czy mieszkaniowym, ale także relacyjnym. Edukacja w zakresie relacji, ról rodzinnych i budowania zdrowych więzi może odegrać istotną rolę w zwiększeniu ich poczucia sprawczości i gotowości do zakładania rodziny.

22. Plany rodzicielskie młodzieży z pieczy zastępczej – niepewność, ostrożność i potrzeba stabilizacji

Pytanie o plany związane z posiadaniem dzieci pozwala lepiej zrozumieć podejście młodzieży z pieczy zastępczej i osób usamodzielnianych w Słupsku do budowania własnej przyszłości rodzinnej i odpowiedzialności rodzicielskiej. Uzyskane odpowiedzi ujawniają dużą niepewność w tym obszarze oraz zróżnicowane postawy wynikające prawdopodobnie z ich doświadczeń życiowych.

<i>Czy planujesz dzieci?</i>	<i>inne</i>	<i>kobieta</i>	<i>mężczyzna</i>	<i>suma</i>
<i>Nie</i>		3	3	6
<i>Nie wiem</i>		13	17	30
<i>Tak</i>	1	16	6	23
suma	1	32	26	59

Tabela 22 Plany dotyczące posiadania dzieci

Zdecydowana większość respondentów nie ma jeszcze sprecyzowanego stanowiska w tej kwestii:

- **30 osób (ponad 50%)** zaznaczyło odpowiedź „**Nie wiem**”, co pokazuje wysoki poziom wahania i braku pewności co do decyzji o posiadaniu dzieci.
- **23 osoby (39%)** wyraziły chęć posiadania dzieci.
- **Tylko 6 osób (10%)** odpowiedziało „**Nie**”, deklarując brak takich planów.

Podobnie jak w pytaniu o założenie rodziny, **kobiety** znacznie częściej niż **mężczyźni** deklarują chęć posiadania dzieci (**16 odpowiedzi „tak”** wśród kobiet vs. **6** wśród mężczyzn).

Z kolei **mężczyźni dominują w grupie niezdecydowanych** – aż **17 z 26** badanych mężczyzn odpowiedziało „**Nie wiem**”, co może sugerować brak gotowości do podejmowania decyzji o dużej odpowiedzialności lub mniejszą refleksyjność w tym zakresie.

Dane te mogą wskazywać, że osoby wychowujące się w pieczy zastępczej częściej potrzebują czasu, aby określić, czy chcą mieć dzieci – co może wynikać z niepewnych wzorców rodzicielskich, trudnych

doświadczeń rodzinnych, braku stabilizacji życiowej lub przekonania, że nie są jeszcze wystarczająco przygotowane do takiej roli.

Duży odsetek niezdecydowanych odpowiedzi podkreśla, że temat rodzicielstwa jest dla wielu osób nadal odległy, nieoswojony lub związany z obawami o zdolność do zapewnienia dziecku odpowiednich warunków.

23. Plany osiedlenia się młodzieży opuszczającej pieczę – lokalne zakorzenienie czy migracyjne aspiracje?

Pytanie o miejsce planowanego osiedlenia się pozwala zrozumieć aspiracje życiowe młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą oraz ich postrzeganie lokalnych możliwości w Słupsku. Odpowiedzi (Tabela 23) pokazują, że zdecydowana większość uczestników badania widzi swoją przyszłość w tym mieście, co może być zarówno wyrazem przywiązania, jak i ograniczonych perspektyw migracyjnych.

Czy planujesz osiedlić się:	inne	kobieta	mężczyzna	suma
w innym mieście	1	12	7	20
w Słupsku	-	18	17	35
wyjechać z kraju	-	2	2	4
suma	1	32	26	59

Tabela 23 Plany dotyczące miejsca osiedlenia się

Najwięcej osób (35 z 59, czyli 59%) deklaruje chęć pozostania w Słupsku. Oznacza to, że ponad połowa badanych wiąże swoją przyszłość z tym miastem. Może to świadczyć o poczuciu zakorzenienia, obecności lokalnych sieci wsparcia lub braku zasobów umożliwiających migrację.

20 osób (34%) planuje przenieść się do innego miasta, co pokazuje istnienie znaczącej grupy, która dostrzega szanse rozwoju lub lepsze warunki bytowe poza Słupskiem.

Jedynie 4 osoby (7%) deklarują chęć wyjazdu z kraju, co wskazuje, że emigracja zarobkowa czy edukacyjna nie jest dominującą aspiracją tej grupy.

Nie widać znaczących różnic między kobietami a mężczyznami w rozkładzie odpowiedzi – co może oznaczać, że decyzje o osiedleniu są w dużej mierze niezależne od płci, a raczej zależne od dostępnych zasobów i indywidualnych planów.

Wnioski

Dane wskazują, że młodzi ludzie opuszczający pieczę w Słupsku w dużej mierze wiążą swoją przyszłość z lokalnym środowiskiem. To stwarza realną podstawę do rozwoju lokalnych programów wsparcia, mieszkań treningowych oraz ofert edukacyjno-zawodowych dostosowanych do ich potrzeb.

Z drugiej strony, znaczący odsetek planujących wyjazd do innego miasta sygnalizuje potrzebę przygotowania tych osób do życia poza lokalnym środowiskiem, np. poprzez wsparcie w relokacji, szukaniu pracy i mieszkań.

24. Zainteresowania młodzieży z pieczy zastępczej – między brakiem pasji a potrzebą rozwoju

Dane (Tabela 24) dotyczące aktywności i zainteresowań młodych ludzi przebywających lub opuszczających pieczę zastępczą w Słupsku pozwalają lepiej zrozumieć ich potrzeby w zakresie rozwoju osobistego, budowania tożsamości, a także potencjału do aktywizacji społecznej.

Hobby / Aktywność	Kobiety	Mężczyźni	Suma
<i>Brak hobby</i>	6	15	21
<i>Czytanie książek / pisanie / rysowanie</i>	6	0	6
<i>Gotowanie</i>	2	1	3
<i>Sport (bieganie, siłownia, taniec, tenis, squash, jazda konna, rolki)</i>	9	4	13
<i>Muzyka</i>	5	1	6
<i>Kosmetologia / kosmetyka</i>	6	0	6
<i>Gry komputerowe</i>	0	3	3
<i>Psychologia</i>	2	0	2
<i>Moda / wygląd / odzież</i>	4	0	4
<i>Działka / wędkarstwo</i>	1	0	1
<i>Harcerstwo</i>	0	1	1
<i>Historia</i>	1	0	1
<i>Informatyka / elektronika / majsterkowanie</i>	0	3	3
<i>Tatuowanie</i>	1	0	1
<i>Japonia / cyberbezpieczeństwo / prawo</i>	1	0	1
<i>Kolej / infrastruktura miejska</i>	0	1	1
<i>Gastronomia</i>	1	0	1
<i>Stolarstwo</i>	0	1	1
<i>Rysowanie / malowanie / tworzenie modeli</i>	3	0	3
<i>Zwierzęta</i>	1	0	1
<i>Inne (niezidentyfikowane)</i>	1	0	1

Tabela 24 Zainteresowania i hobby młodzieży z pieczy

Aż **21 osób (35%)** wskazało, że **nie posiada żadnego hobby** – to wyraźny sygnał możliwego braku zaangażowania, motywacji lub trudności w odkrywaniu własnych pasji. Jest to szczególnie widoczne wśród **mężczyzn (15 z 26 badanych)**, co może sugerować potrzebę wsparcia w zakresie rozwoju zainteresowań, odkrywania talentów i budowania poczucia sprawczości.

Dane pokazują silne różnice między dziewczętami a chłopcami pod względem deklarowanych zainteresowań:

- **Kobiety** dominują w obszarach takich jak:

- **sport** (9 wskazań),
- **czytanie, pisanie, rysowanie** (6),
- **kosmetologia** (6),
- **muzyka** (5),
- **moda i wygląd** (4).

Ich zainteresowania mają często charakter ekspresyjny, społeczny lub estetyczny.

- **Mężczyźni** natomiast najczęściej wskazywali:

- **gry komputerowe** (3),
- **informatykę, elektronikę, majsterkowanie** (3),
- **sport** (4) – jednak rzadziej niż kobiety.

Zróznicowanie to może wynikać zarówno z czynników kulturowych, jak i indywidualnych ścieżek rozwojowych, co warto uwzględnić przy planowaniu programów aktywizujących.

Oprócz dominujących odpowiedzi pojawiły się także unikalne zainteresowania (np. historia, tatuowanie, stolarstwo, gastronomia, Japonia, infrastruktura miejska), co pokazuje potencjał do rozwijania różnorodnych ofert warsztatowych i zajęć – również niszowych i specjalistycznych.

Brak hobby może też wskazywać na ograniczone możliwości korzystania z zajęć pozaszkolnych, niską samoocenę, brak wzorców lub wsparcia w odkrywaniu swoich talentów.

Wnioski

Duży odsetek młodzieży bez hobby stanowi istotną barierę w procesie usamodzielniania – brak pasji często przekłada się na niską motywację do działania, trudności z budowaniem relacji społecznych czy planowaniem kariery.

Konieczne jest wsparcie w odkrywaniu i rozwijaniu zainteresowań, np. poprzez dostęp do zajęć pozalekcyjnych, warsztatów, indywidualne doradztwo czy mentoring.

Warto rozwijać ofertę zajęć zgodną z płciowymi preferencjami, ale jednocześnie zachęcać do eksplorowania nietypowych zainteresowań, przełamując stereotypy.

Podsumowanie diagnozy

Analiza sytuacji młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej oraz osób usamodzielnianych w Słupsku ukazuje złożony obraz ich perspektyw, potrzeb oraz barier, które wpływają na proces przejścia do samodzielnego życia i planowania przyszłości.

Perspektywy

Większość badanych wyraża chęć stabilizacji życiowej, szczególnie poprzez znalezienie pracy, uzyskanie własnego mieszkania oraz zbudowanie trwałych relacji rodzinnych. Mimo trudnych doświadczeń z dzieciństwa, niemal połowa młodych osób planuje założenie rodziny i posiadanie dzieci, co świadczy o istnieniu motywacji do budowania własnego życia.

Potrzeby

Kluczowe potrzeby koncentrują się wokół:

- **Stabilizacji zatrudnienia** i zdobycia kwalifikacji zawodowych.
- **Dostępu do mieszkań** umożliwiających niezależność.
- **Wsparcia finansowego** i umiejętności zarządzania budżetem.
- **Pomocy psychologicznej** oraz towarzyszenia w procesie usamodzielniania.
- **Wsparcia w kształtowaniu kompetencji społecznych i emocjonalnych**, szczególnie w zakresie budowania relacji i odpowiedzialności rodzinnej.
- **Możliwości rozwijania zainteresowań i pasji**, które wpływają na motywację i integrację społeczną.

Trudności i bariery

Największe wyzwania to:

- **Niepewność zatrudnienia**, często związana z brakiem doświadczenia i kwalifikacji.
- **Brak stabilnego mieszkania**, który wpływa na poczucie bezpieczeństwa i samodzielności.
- **Problemy finansowe**, będące skutkiem niepewności na rynku pracy i trudności w samodzielnym funkcjonowaniu.
- **Lęki emocjonalne i psychiczne**, w tym obawy przed utratą pracy, trudności w relacjach oraz niskie poczucie własnej wartości.
- **Niepewność co do decyzji rodzinnych i życiowych**, w tym wątpliwości dotyczące zakładania rodziny czy planów rodzicielskich.
- **Brak pasji i zainteresowań** u znacznej części młodzieży, co ogranicza ich rozwój i motywację.

Dodatkowo, obserwuje się różnice w wyrażaniu obaw i potrzeb między płciami – kobiety częściej deklarują lęki i plany rodzinne, natomiast mężczyźni wykazują większą niepewność i powściągliwość w wyrażaniu emocji.

Wnioski

Proces usamodzielniania osób z pieczy zastępczej w Słupsku wymaga wielowymiarowego wsparcia, które obejmuje zarówno aspekty materialne (zatrudnienie, mieszkanie, finanse), jak i psychologiczne oraz społeczne. Szczególnie istotnym elementem tego wsparcia są **mieszkania treningowe** — stanowią one pilną i niezbędną formę pomocy umożliwiającą młodym ludziom stopniowe zdobywanie samodzielności w bezpiecznych, kontrolowanych warunkach.

Dostęp do mieszkań treningowych pozwala na:

- zdobywanie praktycznych umiejętności zarządzania gospodarstwem domowym,
- naukę samodzielnego funkcjonowania finansowego,
- budowanie poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji, które są fundamentem dalszego rozwoju osobistego i zawodowego.

Brak takich mieszkań znacząco utrudnia usamodzielnianie i zwiększa ryzyko powrotu do instytucjonalnej pieczy lub sytuacji kryzysowych, co potwierdza wysoka liczba obaw związanych z dostępem do własnego lokum.

Ponadto wsparcie powinno obejmować:

- programy aktywizacji zawodowej i edukacyjnej dostosowane do indywidualnych potrzeb i możliwości,
- pomoc psychologiczną oraz mentoring, by wzmacniać kompetencje emocjonalne i społeczne,
- działania ukierunkowane na rozwój zainteresowań i pasji, które są ważnym czynnikiem motywującym i wzmacniającym tożsamość młodych ludzi,
- edukację i wsparcie w budowaniu zdrowych relacji rodzinnych, co może przełożyć się na większą gotowość do zakładania własnych rodzin i podejmowania odpowiedzialności.

Wprowadzenie i rozwój systemu mieszkań treningowych wraz z towarzyszącym wsparciem specjalistycznym powinno stać się priorytetem polityki lokalnej w Słupsku, aby skutecznie odpowiadać na potrzeby usamodzielnianych osób z pieczy zastępczej i minimalizować ryzyko marginalizacji oraz bezdomności wśród tej grupy.

Spis tabel

Tabela 1 Struktura demograficzna uczestników ankiety	3
Tabela 2 Wiek z podziałem na płeć	3
Tabela 3 Status uczestnictwa w procesie usamodzielniania z podziałem na płeć	4
Tabela 4 Ocena przygotowania do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego po opuszczeniu pieczy zastępczej	5
Tabela 5 Ocena przygotowania do samodzielnego zarządzania budżetem po opuszczeniu pieczy zastępczej	5
Tabela 6 Ocena przygotowania do utrzymania pracy po opuszczeniu pieczy zastępczej	7
Tabela 7 Problemy po opuszczeniu pieczy	8
Tabela 8 Rozpoczęcie się procesu usamodzielniania	9
Tabela 9 Ocena wsparcia ze strony opiekunów i specjalistów	10
Tabela 10 Problemy po opuszczeniu pieczy zastępczej	12
Tabela 11 Struktura wykształcenia	13
Tabela 12 Powrót do domu rodzinnego	14
Tabela 13 Plany zawodowe	15
Tabela 14 Priorytety usamodzielniania oczami młodzieży	16
Tabela 15 Ocena przydatności mieszkań treningowych jako formy wsparcia w procesie usamodzielniania się młodzieży z pieczy zastępczej w Słupsku	17
Tabela 16 Preferowane formy wsparcia w mieszkaniu treningowym według osób przebywających w pieczy zastępczej i usamodzielnianych w Słupsku	18
Tabela 17 Zakres wsparcia otrzymywanego od instytucji pomocowych przez osoby przebywające w pieczy zastępczej i usamodzielniane w Słupsku	20
Tabela 18 Oczekiwania młodzieży z pieczy zastępczej wobec instytucji pomocowych w Słupsku – diagnoza potrzeb i barier usamodzielniania	21
Tabela 19 Ocena poziomu samodzielności w codziennym życiu	23
Tabela 20 Największe obawy młodzieży związane z przyszłością	24
Tabela 21 Plany założenia rodziny	26
Tabela 22 Plany dotyczące posiadania dzieci	27
Tabela 23 Plany dotyczące miejsca osiedlenia się	28
Tabela 24 Zainteresowania i hobby młodzieży z pieczy	29